

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ / 103
ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ

**ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ
ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ
1784-1974**

Εφημερίδες, Περιοδικά, Δημοσιογράφοι, Εκδότες

Επιμέλεια
ΛΟΥΚΙΑ ΔΡΟΥΛΙΑ – ΓΙΟΥΛΑ ΚΟΥΤΣΟΠΑΝΑΓΟΥ

Τόμος Α΄
Εισαγωγικά κείμενα
Α - Δ

ΑΘΗΝΑ 2008

ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

ΠΡΩΤΟΣ ΤΟΜΟΣ

Το ερευνητικό πρόγραμμα «Εγκυκλοπαίδεια του Ελληνικού Τύπου, 1784-1996»

Προλεγόμενα

Εισαγωγικά κείμενα: Τα ιστορικά του ελληνικού Τύπου, 1784-1974

Οι συνεργάτες του τόμου

Εκδοτικό σημείωμα

Βιβλιογραφικές Βραχυγραφίες - Συντομογραφίες - Αρκτικόλεξα

Λήμματα Α-Δ

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΤΟΜΟΣ

Οι συνεργάτες του τόμου

Βιβλιογραφικές Βραχυγραφίες - Συντομογραφίες - Αρκτικόλεξα

Λήμματα Ε-Κ

ΤΡΙΤΟΣ ΤΟΜΟΣ

Οι συνεργάτες του τόμου

Βιβλιογραφικές Βραχυγραφίες - Συντομογραφίες - Αρκτικόλεξα

Λήμματα Λ-Π

ΤΕΤΑΡΤΟΣ ΤΟΜΟΣ

Οι συνεργάτες του τόμου

Βιβλιογραφικές Βραχυγραφίες - Συντομογραφίες - Αρκτικόλεξα

Λήμματα Ρ-Ω

Λήμματα Α-Ζ (Ξενόγλωσσοι τίτλοι)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Οι Ενώσεις Τύπου

Περίγραμμα νομοθεσίας περί Τύπου

Βιβλιογραφία

Ευρετήριο τόπων έκδοσης

Φωτογραφικό ένθετο

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

χιλόχος ως προβληματική επιχείρηση πέρασε στα χέρια τους με την ελπίδα της ανάκαμψης που δεν κατάφερε να πραγματοποιήσει, κλείνοντας οριστικά στα τέλη Νοεμβρίου 1879.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ-ΑΡΧΕΙΟ: ΒΒ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ: Δ. Σαπρανίδης, *Ιστορία της πολιτικής γεωγραφίας στην Ελλάδα*, Αθήνα 1979, σ. 85, 96· του ίδιου, *Ιστορία της ελληνικής γεωγραφίας. 3000 χρόνια αμφισβήτησης*, Αθήνα 2001.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΣΑΠΡΑΝΙΔΗΣ

Αρχοντόπουλος, Γεώργιος

(Μιστεγνά Λέσβου, περί το 1830 - περί το 1910). Εκπαιδευτικός, τυπογράφος, εκδότης. Οι πληροφορίες που υπάρχουν γι' αυτόν και τη δράση του είναι τελείως ασαφείς και κυρίως προέρχονται από αναγωγές σε γεγονότα, όπως η έκδοση ενός βιβλίου του, παρά σε βέβαια στοιχεία. «Δημοδιδάσκαλος» (σύμφωνα με κατάλογο συνδρομητών του 1863) που διορίστηκε στο σχολείο αμέσως μετά από την αποφοίτησή του από το γυμνάσιο, αλλά και ο πρώτος που ίδρυσε τυπογραφείο στη Μυτιλήνη το 1869. Εκεί τυπωνόταν και το π. **Σαπφώ* (1881) το οποίο εξέδιδε και ήταν ένα από τα τρία πρώτα που κυκλοφόρησαν στο νησί τον 19^ο αιώνα. Τα άλλα δύο ήταν ο *Πανδέκτης* του Χριστ. Λαίλιου και ο **Πιπτακός* του Γαβριήλ Χαραλαμπιδή-Φιλίου. Το τυπογραφείο πρέπει να το διατήρησε έως τα μέσα της δεκαετίας του 1880 και από αυτό εκδόθηκαν περί τα εικοσιπέντε βιβλία.

Το βιβλίο *Η ευεργεσία ή πέντε ηθικά διηγήματα. Εκ του γαλλικού υπό Μιχαήλ Εμ. Φωτίου, προς χρήση των παιδων* (Μυτιλήνη 1869), είναι το πρώτο που τυπώθηκε στο τυπογραφείο· στο πίσω εξώφυλλό του (σ. β') υπάρχει αγγελία όπου ο Αρχοντόπουλος εξηγεί τους λόγους για τους οποίους αποφάσισε να συστήσει τυπογραφείο στη Μυτιλήνη: «Κύριοι! Η έλλειψις τυπογραφείου εν τη νήσω ταύτη με παρεκίνησεν εις την αγοράν τοιούτου, όπερ και κατ' αυτάς μετέφερον ενταύθα. Το τυπογραφείον τούτο δέχεται την εκτύπωσιν βιβλίων Ελληνικών παντός είδους και μεγέδους εις τιμάς συγκαταβατικάς, υποσχόμενον την ακρίβειαν και καθαριότητα της εκτύπωσεως εις παν ό.τι ήδελε παρουσιασθή προς τύπωσιν. Πέποιδα όθεν εις την καλοσύνην των τε Κυρίων Διδασκάλων και φιλομούσων παντός είδους οποιουδήποτε έργου, προτιθεμένων να εκδώσωσι, ότι δέλουσιν απευθύνει του λοιπού τα έργα των

ταύτα προς το αρτισύστατον τούτο τυπογραφείον, το οποίον την υποστήριξιν περιμένει. Προσέτι δε εις το αυτό τυπογραφείον δέλουσιν ευρίσκεισθαι και πολλά διδακτικά βιβλία, δια τα αλληλοδιδασκτικά Σχολεία, εις τιμάς συγκαταβατικώτερας των άλλων μερών. Εύελπις δε ότι δέλω απολαύσει της ευνοίας και υπολήψεως υμών, υποσημειούμαι πρόθυμος Γ. Αρχοντόπουλος, τη 22 Νοεμβρίου 1869».

Στο λογοτεχνικό κατά κύριο λόγο π. *Σαπφώ* δημοσίευε πεζά, ποιήματα, επίκαιρη ύλη, επιστημονικά θέματα, βιογραφίες αρχαίων τέκνων της Λέσβου. Έγραψε επίσης βιβλία κυρίως για μαθητές του δημοτικού σχολείου και ποιήματα: *Σύντομος τοπογραφία της νήσου Λέσβου ή Μυτιλήνης* (1859)· *Σύνοψις της πολιτικής Γεωγραφίας προς χρήση των πρωτοεπίρων μαθητών* (Σμύρνη 1860)· *Πρώται γνώσεις της γεωγραφίας* (Σμύρνη 1861)· *Περιγραφή της Λέσβου* (Μυτιλήνη 1875)· *Συνοπτική περιγραφή της νήσου Λέσβου* (Αθήνα 1885)· *Μικρά Γεωγραφία* (Αθήνα 1886)· *Λέσβος ή Μυτιλήνη, ήτοι συνοπτική ιστορία πασών των πόλεων, κωμοπόλεων και χωρίων* (Μυτιλήνη 1894).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ: Γ. Βαλέτας, *Αιολική Βιβλιογραφία, 1566-1939*, Αθήνα 1939, σ. 26-27· Κ. Μίσσιος, *Μυτιληνιοί λόγιοι και λογοτέχνες. Συμβολή στην ιστορία της λεσβιακής γραμματείας*, τ. 1, Μυτιλήνη 1994, σ. 51-53· του ίδιου, *Η «Λεσβιακή Άνοιξη» εν καρποφορία. Συμβολή στην ιστορία της λεσβιακής γραμματείας*, Μυτιλήνη 1994, σ. 1992 (φωτοτυπία της προκήρυξης του Αρχοντόπουλου)· του ίδιου, *Φιλολογικά (και πάρεργα) της Μυτιλήνης, πλην και άλλα. Συμβολή στην ιστορία της λεσβιακής γραμματείας*, τ. 6, Μυτιλήνη 1996.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΜΙΧΑΗΛΑΡΗΣ

Άσκληπιός

Σύγγραμμα Ιατρικόν, Αθήνα, 1 Αυγ. 1836 - 1 Ιουν. 1837 (περ. Α', αρ. φ. α'-α', σ. 1-430), 1 Αυγ. 1837 - 1 Ιούλ. 1838 (περ. Β', αρ. φ. α'-ιβ', σ. 1-404) και Ιούλ. 1856-1876 (περ. Γ', τ. Α'-ΙΓ'). Εκδότης: «Η εν Αθήναις Ιατρική Εταιρεία», με υπεύθυνο έκδοσης την πρώτη χρονιά τον νομιάτρο Ν. Κοστή. Από τη δεύτερη χρονιά ορίστηκε συντακτική επιτροπή που αποτελείτο από τους Κ. Βίμπερο, Ι. Βούρο, Ν. Κοστή και Ι. Ολύμπιο. Μότο: «Θαρσείν χρη φίλε Βάττε, τάχ' αύριον έσσετ' άμεινον» (Θεόκριτος, *Ειδύλλ.* δ'). Άλλος υπότιτλος: *Σύγγραμμα Περιοδικόν της εν Αθήναις Ιατρικής Εταιρείας*. Τον πρώτο χρόνο της κυκλοφορίας εκδιδόταν «περιοδικός», ενώ από τη δεύτερη χρονιά έγινε μηνιαίο, όπως και μετά το 1856. Από το 1872 ήταν διμηνιαίο και στη συνέχεια η